

Daarom zijt niet onverstandig, maar verstaat, welke de wil des Heeren zijt, opdat gij niet dronken in wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met de Geest;

sprekende onder elkaer, met psalmen en geestelijke liederen, zingend en psalmende den Heere in uw hart;

zinkende te allen tijd over alle dijn daden in den Vader, in den Naam van onzen Heere Jezus Christus;

Elkander onderdanig zijnde in de vreze Gods,

Gij vrouwen, ziet den Heere, als den Heere der Gemeente,

Vant de man is het hoofd der vrouw, gelijk ook Christus het Hoofd der Gemeente is; en Hij is de Behouder des lichaams.

Daarom, gelijk de Gemeente aan Christus onderdanig is, alzo ook de Gemeente hangen aan hun eigen mannen in alles.

Gij mannen, hebt uw eigen Gemeente, als Christus de Gemeente, die Hij met zijn bloed wafgehad heeft,

Opdat Hij haar wafgehad zoude met water door het woord des Waters, dat Hij spreekt, om het te reinigen.

Want Hij heeft haar wafgehad met water door het woord des Waters, dat Hij spreekt, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen,

om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen,

om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen,

om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen,

om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen,

om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen, om het te reinigen,

Huwelijk en samenwonen

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Het huwelijk	3
3.	Het christelijk huwelijk	4
4.	Wat is een christelijk huwelijk?	4
5.	De context van onze tijd	8
6.	Huwelijksonderricht en -begeleiding	9
7.	Pastoraat en beleid	10-11

Deze brochure is uitgegeven onder verantwoordelijkheid van de Algemene Kerkenraad van de Hervormde Gemeente te Huizen en is mede mogelijk gemaakt door een donatie van een stichting.

Huizen, september 2007

1. Inleiding

In het najaar van 2006 is door het ministerie van predikanten een notitie over huwelijk en samenwonen aangeboden aan de Algemene Kerkenraad. Deze is daar besproken en besloten is om hem ter bespreking door te sturen naar de wijkkerkenraden. De wijkkerkenraden hebben zich begin 2007 over de notitie gebogen en daarop hun reacties gegeven aan de Algemene Kerkenraad.

In een tweede bespreking van de notitie n.a.v. deze reacties heeft de Algemene Kerkenraad besloten deze aan te passen t.b.v. een brochure in het kader van vorming en toerusting van de gemeente. Daarnaast zal de notitie worden herschreven voor de catechese.

De brochure wordt u bij deze aangeboden door de Algemene Kerkenraad.

Opgemerkt moet nog worden dat in de brochure niet wordt ingegaan op de problematiek van de homoseksuele levenspraktijk.

2. Het huwelijk

Het huwelijk is een schitterende instelling die God bedoeld heeft om het samenleven van mensen te ordenen en te hechten. Dit samenleven begint met het huwelijk. Als Adam nog alleen is, is er geen sprake van 'samenleving'. De samenleving begint op het moment waarop de Here Eva als vrouw aan Adam geeft. Hoewel het begrip 'huwelijk' niet wordt genoemd, gaat het hier wel om het huwelijk. God Zelf is het immers die in de gave van Eva aan Adam hun huwelijk voltrekt en inzegt. Hij voegt hen voor Zijn eigen aangezicht samen als man en vrouw.

Vanuit het huwelijk waaiert het samenleven van mensen in de geboorte van kinderen uit. We zien de door God bedoelde structuur van samenleving ontstaan: huwelijk, gezin en maatschappij. De samenleving vertoont een geleiding waarvan het huwelijk de basis is. Waar goede huwelijken zijn, wordt de samenleving gebouwd.

We kunnen dit ook breder formuleren: waar goede gezinnen zijn, wordt de samenleving gebouwd. Vandaar dat ook wel gezegd wordt: het *gezin* is de hoeksteen van de samenleving. Toch kunnen we beter zeggen: het *huwelijk* is de hoeksteen van de samenleving. Als man en vrouw in het huwelijk in liefde trouw zijn aan elkaar, is dat de basis van de orde en de hechting die het geheel van het samenleven van mensen zozeer nodig heeft. Kinderen in een gezin hebben deze orde en hechting nodig. Die hebben wij als mensen nodig in onze omgang met en onze zorg voor elkaar. In veel opzichten hebben wij elkaar immers nodig en zijn wij op elkaar aangewezen, om met elkaar – als elkaars naasten – een goede samenleving te vormen.

Zo zijn wij geroepen om met elkaar samen te leven. Wie op zichzelf gericht is en voor zichzelf leeft, leeft niet samen. Samenleven naar Gods bedoeling doen we alleen, als wij ons daarin richten naar Zijn orde.

Wij hebben hierbij oog voor hen die – gewild of ongewild – alleen door het leven gaan. Zeker binnen de christelijke gemeente willen wij ervoor zorgen dat zij zich omringd weten door broeders en zusters die veel met hen te delen hebben.

3. Het christelijk huwelijk

Als christenen spreken wij van het *christelijk* huwelijk. Er zijn ook *niet-christelijke* huwelijken. Dat kunnen overigens goede huwelijken zijn, goed in de zin dat er sprake is van liefde en trouw. Alleen, liefde en trouw hebben hier niet meer dan een horizontale dimensie. De liefde en de trouw van God spelen geen rol, hoewel de Here in Zijn algemene zorg niet-christelijke huwelijken wel gebruikt in Zijn zorg voor mens en wereld.

In het begrip 'christelijk' ligt een hele geschiedenis die bij de zondeval begint. De zonde die door de schuld van de mens in de wereld gekomen is, werkt ontwrichtend door in levens en 'samen-levingen' van mensen, in huwelijk, gezin en maatschappij. God zond Zijn Zoon om te redden wat verloren is. Het kruis is het keerpunt in de geschiedenis. Dat betreft het heil, dat vanuit de verzoening de wereld instroomt, dat betreft ook de ethiek die in Christus een nieuwe dimensie krijgt. Het onderwijs van Jezus (o.a. de bergrede) en het apostolisch onderricht geven een verheldering en toepassing van Gods oorspronkelijke bedoeling met de mens in de verbanden waarin hij met zijn naasten samenleeft. Vanuit Christus krijgen wij daar goed zicht op. Dat geldt ook voor het huwelijk.

We zullen ons voor verdere bespreking met name richten op Efeze 5, waar Paulus de fundamenten van een christelijk huwelijk aanwijst. Het gaat ons niet om een uitputtende behandeling van alle gegevens die wij in de Bijbel over het huwelijk tegenkomen, maar om een duidelijke visie die wij vandaag willen uitdragen, van waaruit wij met name onze jongeren willen onderwijzen met het oog op het aangaan van een intieme relatie met iemand van het andere geslacht. En dan kunnen wij met wat Paulus daar schrijft voldoende uit de voeten.

4. Wat is een christelijk huwelijk?

Luisterend naar Paulus willen wij een antwoord zoeken op de vraag: wat is een christelijk huwelijk?

Wat Paulus over het huwelijk zegt, staat in het verband van de vervulling met de Geest (Ef. 5:18). Hij spreekt hierbij de gemeenteleden persoonlijk aan. Er is sprake van dronkenschap. Er zijn gemeenteleden die zich bedrinken aan wijn. Ze laten zich door de wijn beheersen. Paulus stelt tegenover deze negatieve vervulling en beheersing de positieve vervulling met en beheersing door de Heilige Geest. De Geest bewerkt een totaal andere levenshouding en levensstijl. Drank is destructief, de Geest is constructief. Drank maakt kapot, de Geest heelt en vernieuwt. Door drank raak je de controle over jezelf en over je handelingen kwijt, door de Geest leer je jezelf en je verkeerde verlangens pas goed te beheersen. Drank veroorzaakt chaos en eenzaamheid, de Geest scheidt orde, gemeenschap en hechting.

Paulus werkt dit uit naar het gemeente-zijn en naar de samenkomsten van de gemeente. De vervulling met de Geest leidt tot het zingen van liederen, ook van nieuwe liederen, en tot het danken van God, de Vader, in de Naam van de Here Jezus Christus (vs. 19 en 20).

Dan wekt hij de leden van de gemeente op om elkaar onderdanig te zijn 'in de vreze Gods' (SV) / 'in de vreze van Christus' (NBG 1951) (vs. 21). Het elkaar-onderdanig-zijn is geen slaafse onderworpenheid aan elkaar. In de zin zoals Paulus dat bedoelt, kun je elkaar alleen onderdanig zijn als je persoonlijk en gezamenlijk onderdanig bent aan Christus.

In 'onderdanig' zit 'dienen'. Wij zijn geroepen om Christus te dienen. Daar begint het onderdanig zijn aan elkaar mee. Het is een onderdanigheid ter wille van Hem, 'in de vreze' van Hem, dat is: met een

houding van ontzag, eerbied en vertrouwen.

In de gemeente van Christus staat de één niet boven de ander, er is geen hiërarchie, geen hoog en laag. In Zijn gemeente ontmoeten we elkaar rond Zijn kruis, als zondaren die van Zijn genade mogen leven. Bij het kruis kunnen we alleen maar knielen. Bij het kruis zijn wij allemaal gelijk. Daar worden de verhoudingen niet bepaald door de verschillen en standen zoals die er in de maatschappij zijn, maar door de liefde en genade van God in Zijn Zoon.

Vanuit deze verzen springen twee fundamentele punten naar voren. In de eerste plaats de oproep aan de leden van de gemeente van Christus om vervuld te worden met de Geest, om deze vervulling te blijven zoeken, en in de tweede plaats de oproep om elkaar onderdanig te zijn in de vreze van Christus.

Paulus gaat dit in het vervolg verder invullen met het oog op het huwelijk (5:22-33), het gezin (6:1-4) en de maatschappelijke verhoudingen (6:5-9). De kringen worden steeds groter en wijder. Bepalend voor de opstelling van de christen in het huwelijk, in het gezin en in de maatschappij is zijn gehoorzaamheid aan de oproep om vervuld te worden met de Geest en aan de oproep om de ander onderdanig te zijn in de vreze van God. Het tweede (onderdanig zijn) is niet mogelijk zonder het eerste (vervulling). Wil er sprake zijn van goede verhoudingen in huwelijk, gezin en maatschappij, dan is vervulling met de Geest met de daaruit voortvloeiende dienende levenshouding nodig. Om het op die onderdanigheid toe te spitsen: man en vrouw, ouders en kinderen, werkgevers en werknemers hebben elkaar onderdanig te zijn in de vreze van God. Hier kunnen natuurlijk alleen christenen op worden aangesproken. Maar daarin kunnen juist christenen een geweldige bijdrage leveren aan opbouw van de samenleving, aan ordening en hechting.

We zien dat Paulus wat hij schrijft over het huwelijk in een bepaald verband plaatst, in het verband van het werk van de Geest en van het samen-leven als christenen op het niveau van het kruis. In dit verband zegt hij: 'Gij vrouwen, weest aan uw eigen mannen onderdanig, gelijk aan de Here' (vs. 22), dus nadat hij man en vrouw, als leden van de christelijke gemeente, aangespoord heeft elkaar onderdanig te zijn in de vreze van Christus. Dus na ook de man aangespoord te hebben zijn vrouw onderdanig te zijn in de vreze van God.

De vrouw kan haar man niet onderdanig zijn *gelijk aan de Here*, als haar man haar niet onderdanig is *in de vreze van God*.

De kerngedachte van wat Paulus in het vervolg over het huwelijk schrijft, is dat de verhouding van man en vrouw in het christelijk huwelijk te vergelijken is met de verhouding van Christus met Zijn gemeente. Centraal is het begrip 'liefhebben'. Mannen worden opgeroepen om hun vrouw lief te hebben 'gelijk ook Christus de gemeente liefgehad heeft, en Zichzelf voor haar heeft overgegeven' (vs. 25). Zó is de man het hoofd van de vrouw: door zich uit liefde voor haar over te geven, door haar te dienen. Dit hoofd-zijn moeten we niet vanuit maatschappelijke verhoudingen invullen. Dan wordt hoofd-zijn: de baas zijn. Hoofd-zijn is hier geen maatschappelijk maar een theologisch begrip. Het heeft met navolging te maken: zoals Christus... zo...! Hoofd-zijn heeft hier de betekenis van leiden, dienen, beschermen, zorgen, koesteren. De vrouw heeft deze aandacht in haar kwetsbaarheid en teerheid

meer nodig dan de man. Dit heeft niets te maken met ‘meer’ of ‘minder’ zijn, maar met de erkenning van de geheel eigen plaats die man en vrouw in het huwelijk als verschillende schepselen van God ten opzichte van elkaar hebben.

Als het gaat om de liefde van Christus tot Zijn gemeente, dan is het niet te begrijpen dat Hij haar lief heeft, want zij is onrein. Wat ziet Hij in haar? Zij heeft Zijn liefde niet opgewekt. Zijn gemeente is een gemeenschap van zondaren. Zijn liefde is onbegrijpelijk. Hij gaf Zijn kostbare bloed voor Zijn bruid, om haar te heiligen door haar te reinigen. Dat doet Hij door het waterbad van het Woord (vs. 26). Zo maakt Hij Zijn bruid klaar voor de bruiloft.

Als het gaat om de liefde van een man tot zijn vrouw, en omgekeerd, dan is die liefde wél te begrijpen. Die liefde is opgewekt. Man en vrouw zien iets in elkaar wat hen naar elkaar toetrokken heeft. De liefde van Christus is hiermee onvergelijkbaar. Man en vrouw zijn beide onrein en hebben beide reiniging nodig door het waterbad van het Woord.

Hiermee komen we bij het hart van het christelijk huwelijk: er is niet alleen sprake van ménselijke liefde (filia en eros) maar ook van góddelijke liefde (agapè). Gods liefde in Christus bindt man en vrouw samen. Zij zijn geroepen om elkaar niet alleen met hun eigen liefde maar ook met Zijn liefde lief te hebben.

Paulus gebruikt de uitdrukking ‘tot één vlees zijn’ om de levenseenheid van een man met zijn vrouw aan te geven (vs. 31). Hiermee grijpt hij terug op de scheppingsorde in relatie tot het huwelijk (Gen. 2:24), maar hij plaatst deze levenseenheid in de bedding van de agapè-liefde. ‘Tot één vlees zijn’ omvat het totale samen-leven van man en vrouw, geestelijk, economisch en lichamelijk. Seksualiteit, als scheppingsgave van God, is daar een aspect van. Deze gave heeft de bedding van de agapè-liefde nodig. Als mensen zijn wij in onze seksualiteit erg kwetsbaar, omdat seksualiteit omvattend en ingrijpend is. Seksualiteit gaat niet alleen ons lichaam aan maar ook onze geest, onze psyche, onze relatie met degene met wie wij intiem zijn en onze relatie met God. Velen lopen schade en trauma’s op, op het terrein van de seksualiteit. Daarom heeft seksualiteit bescherming nodig. Het huwelijk, waarin man en vrouw exclusief voor elkaar kiezen en een band van liefde en trouw zijn aangegaan, biedt deze bescherming. En als de liefde van Christus de dragende grond van het huwelijk is, dan ligt daarin een extra bescherming.

In dit ‘extra’ ligt de meerwaarde van het christelijk huwelijk. Daarin ligt ook het onverbreekbare karakter van het christelijk huwelijk, omdat de band tussen Christus en Zijn gemeente onverbreekbaar is. Op zich ligt dat onverbreekbare al – en dat geldt voor *elk* huwelijk – in de belofte dat man en vrouw elkaar door alle omstandigheden heen trouw zullen blijven totdat de dood hen scheidt. Maar het gewicht van het ja-woord dat ook voor Gods aangezicht wordt uitgesproken en dat geworteld is in Zijn liefde en trouw, heeft een grotere en diepere waarde, omdat daarin ook de christelijke verantwoordelijkheid mee weegt. Daar is men ook op aanspreekbaar.

Dat het christelijk huwelijk een afspiegeling is van de verhouding van Christus tot Zijn gemeente houdt in dat het huwelijk van twee gemeenteleden een zaak is van heel de gemeente. Het ‘tot één vlees zijn’ plaatst Paulus niet alleen in de bedding van de agapè-liefde, maar ook in de bedding van het gemeente-zijn. Hij heeft het immers over leden van de christelijke gemeente, die deel uitmaken van gezinnen die tot de christelijke gemeente behoren. Als hij schrijft: ‘Daarom zal een mens zijn vader en moeder verlaten, en zal zijn vrouw aanhangen; en die twee zullen tot één vlees wezen’ (vs. 31), dan is dat een gebeuren dat in de christelijke gemeente plaatsvindt. Het ‘verlaten’ van de ouders is niet slechts het huis uitgaan en ergens anders gaan wonen, maar een officiële gebeurtenis waar de gemeente bij betrokken is. Dat geldt ook het gegeven dat een man zijn vrouw gaat ‘aanhangen’. Dat ‘aanhangen’, dat niet tijdelijk bepaald is, is een hechtheid die met een levenspartner aangegaan wordt en waarin liefde en trouw tot hun recht kunnen komen. Hierin ligt een onderstreping van het

onverbreekbare karakter van het huwelijk.

Een huwelijksdienst is daarom geen familieaangelegenheid maar een gemeenteaangelegenheid. Het is een eredienst waarin gemeenteleden getuigen zijn. Als getuigen zijn zij bij het betreffende huwelijk betrokken. Zij dragen daarvoor ook een zekere verantwoordelijkheid. Zij zijn degenen die om de gehuwden heen staan en hen mogen aanspreken als zij zich niet aan hun ja-woord houden. De christelijke gemeente is ten aanzien van huwelijken een bindende en beschermende gemeenschap. In dit licht is het principieel gezien dan ook het beste als de huwelijksdienst binnen de eigen gemeente plaatsvindt en niet in een kerkgebouw elders dat vanwege de sfeerbeleving gekozen wordt.

Als twee christenen met elkaar trouwen, is dat dus iets wat zich in openbaarheid afspeelt. De trouwdag is het begin van hun samen-leven als man en vrouw, van hun 'één vlees' zijn,

in de omvattende zin zoals we daar hierboven over schreven. De trouwdag is de eerste dag van de 'heilige staat' van het huwelijk, waarin man en vrouw geloven en belijden dat zij van Godswege voor elkaar bestemd en door Hem samengevoegd zijn. En wat God samengevoegd heeft scheidt de mens niet (Matth. 19:6). Dit geeft aan het huwelijk een karakter dat boven de keus van man en vrouw voor elkaar uitgaat. Het christelijk huwelijk is veel meer dan aangelegenheid tussen en in de kring van mensen. Dit gegeven ligt vervat in de agapè-liefde die voor dit huwelijk zo kenmerkend is.

In het 'extra' van de agapè-liefde ligt een extra band die blijft als de filia-liefde weggeëbd of verdwenen is. Deze agapè-liefde is de bron van de genade die man en vrouw in het huwelijk ook nodig hebben als de zonde ontwrichtend in hun relatie werkt. Zo ligt in dit 'extra':

- voor gehuwden een goddelijke aansporing om voor het huwelijk te vechten, om al het mogelijke te doen om het huwelijk te redden;
- de grond voor het huwelijkspastoraat;
- de belofte dat God met Zijn Geest verzoenend, helend en vernieuwend wil werken.

Als we dit onderwijs van Paulus op ons laten inwerken, kunnen we niet anders dan met hem zeggen: 'Deze verborgenheid is groot' (vs. 32). In een christelijk huwelijk is er een dimensie die ontbreekt in een niet-christelijk huwelijk: de dimensie van de liefde van Christus, van de verhouding van Christus tot Zijn gemeente. Een niet-christen snapt hier niets van. Voordat er met niet-christenen over het christelijk huwelijk gesproken kan worden, zal het daarom eerst over Christus moeten gaan.

Een christelijk huwelijk kun je als man en vrouw alleen met elkaar aangaan, als je op dezelfde basis staat, als je hetzelfde geloof belijdt, als het 'extra' van de agapè-liefde aanwezig en bepalend is voor de relatie die je met elkaar hebt en als je van hieruit het ja-woord voor Gods aangezicht kunt uitspreken. In dit licht moeten we zien wat Paulus in 2 Kor. 6:14 zegt: 'Trekt niet een ander juk aan met de ongelovigen.'

Het is duidelijk dat situaties waarin twee mensen kiezen voor samenwonen – waaronder we in deze notitie ook verstaan: het sluiten van een samenlevingscontract of het aangaan van een geregistreerd partnerschap – onvergelijkbaar zijn met het huwelijk zoals God dat heeft ingesteld. Op grond van bovenstaande overwegingen zien wij daarom het huwelijk als de enige verantwoorde vorm van intiem samenleven tussen man en vrouw.

We beseffen dat het in de visie op het christelijk huwelijk gaat om een hoge norm, waarop gereageerd zou kunnen worden met: 'Veel te idealistisch!' Maar we houden hoog wat door God Zelf hoog geheven wordt, in de overtuiging dat Zijn leefregels goed voor ons zijn en dat Hij ons Zijn Geest geeft om ons in staat te stellen Zijn regels te volgen. 'Wordt vervuld met de Geest.' Dit wordt ook tegen ons gezegd.

5. De context van onze tijd

Door de secularisatie is er in onze samenleving een omslag van denken gekomen. Het leven naar eigen normen en waarden heeft de plaats ingenomen van het leven naar Gods wil en wet. Dit heeft ook een andere visie met zich meegebracht op huwelijk en seksualiteit. Vanuit ons denken naar Gods wil en wet willen wij echter graag vasthouden aan wat wij vanuit de Bijbel hierover verstaan. We realiseren ons, en wij merken dit ook in veel gesprekken die hierover gaan, dat wij hierin een positie innemen die haaks staat op de positie die de grote meerderheid van onze bevolking inzake huwelijk en seksualiteit inneemt.

Het kan ons helpen om te bedenken dat dat ook gold voor de positie die Paulus hierover in zijn tijd innam. De Grieks-Romeinse wereld van zijn dagen was een tijd van decadentie en liederlijkheid. Op het terrein van de seksualiteit was er een vrije moraal, die veelal ingebed was in de tempeldienst met haar tempelprostitutie. Huwelijken stelden meestal niet zoveel voor, mede vanwege de minderwaardige plaats die aan de vrouw werd toegekend.

Paulus ging met zijn visie op huwelijk en seksualiteit dwars tegen de geest van zijn tijd in. En wij weten ons geroepen om met dezelfde principia en dezelfde duidelijkheid hetzelfde spoor te volgen. Wij kunnen wat dit betreft eenvoudigweg niet met onze tijd meegaan.

In onze samenleving zijn wij normen kwijtgeraakt die eeuwenlang bepalend zijn geweest voor het denken over huwelijk en seksualiteit. Er wordt anders gedacht over liefde en trouw, omdat deze begrippen losgeraakt zijn van de liefde en de trouw van God. Het verband tussen deze twee fundamentele aspecten van het huwelijk wordt vaak niet meer gelegd. Liefde wordt veelal verstaan als lichamelijke liefde. Reclames, posters, films en allerlei programma's voor radio en televisie tonen ons hoe sensueel en zinnelijk er over liefde wordt gedacht, hoe overheersend de eros-liefde in onze maatschappij aanwezig is.

Hier gaat een meningsvormende werking en ook een geweldige zuigkracht van uit. Dat werkt ook binnen de christelijke gemeente door in de visie die velen hebben op huwelijk en relaties. We zien dat in het toenemende aantal echtscheidingen, waarbij huwelijkspartners niet bereid zijn om het verband tussen liefde en trouw vast te houden, en ook niet om zich op de voor het christelijk huwelijk zo kenmerkende agapè-liefde te laten aanspreken. We zien dat ook in het gemak waarmee jongeren er niet voor kiezen om te trouwen maar om samen te gaan wonen. Het 'tot één vlees zijn' wordt gereduceerd tot een privé-zaak van twee mensen, waarmee de dimensie van het gemeente-zijn en de verantwoordelijkheid van de gemeente voor haar leden genegeerd wordt. Gaan samenwonen gebeurt immers niet binnen de verbanden en samenhang van de gemeente, waarbinnen broeders en zusters geroepen zijn om in dagen van vreugde en verdriet met elkaar mee te leven. Die gelegenheid wordt niet gegeven. Er is geen openbare bijeenkomst van de christelijke gemeente. Er wordt geen ja-woord uitgesproken, geen belofte van trouw afgelegd onder vele getuigen. Samenwonenden zijn in hun relatie vanuit de gemeente niet aanspreekbaar. Zij hebben het ouderlijk huis niet verlaten en zijn elkaar niet aan gaan hangen in de zin zoals Paulus dat bedoelt. Zij hebben zich niet voor Gods aangezicht aan elkaar verplicht. Zij hebben niet samen voor God geknield om Zijn zegen te ontvangen. Er staat geen gemeente om hen heen die hun Gods zegen toegezongen heeft. Samenwonen is geen heilige staat. Waar het in het christelijk huwelijk om gaat, is niet vervangbaar.

Maar de werkelijkheid is dat wij te maken hebben met gemeenteleden die samenwonen. In de praktijk van het gemeente-zijn en het pastoraat brengt dit spanning met zich mee. Wij willen daar op een verantwoorde, bijbelse wijze mee omgaan. Het is pastoraal van groot belang dat wij beseffen dat betrokkenen heel kwetsbaar en hun gevoelens heel teer kunnen zijn.

6. Huwelijksonderricht en -begeleiding

In het licht van het voorgaande constateren wij de noodzaak van goed huwelijksonderricht en van een goede huwelijksvoorbereiding. Het was altijd al nodig hier zorgvuldig aandacht aan te geven, maar vandaag is dit extra nodig, gelet op de bedreigingen waarvan sprake is en de waarden die hierbij in het geding zijn.

Het huwelijksonderricht wordt gegeven door verkondiging en catechese en door persoonlijke gesprekken met hen die een aanvraag indienen voor een huwelijksinzegening. Het huwelijksonderricht door de verkondiging kan slechts summier zijn. In de catechese kan er meer aandacht aan worden besteed. Het is belangrijk dat jongeren weten wat het christelijk huwelijk inhoudt, of zij nu wel of niet verkering hebben. Als leden van de gemeente dienen zij onderricht te ontvangen over alle belangrijke zaken van het leven. En het huwelijk is een belangrijke zaak. Al zij niet zullen trouwen, dan is het toch goed dat zij weten wat de essentie van het huwelijk vanuit de Bijbel gezien is. In gesprekken kunnen zij hierover dan een visie geven. Als zij wél trouwen, dan weten zij wat zij doen en waarop en waarom zij hun ja-woord uitspreken. In de catechese kan ook aan de orde komen waarom samenwonen voor een christen geen optie is. Terwijl ook kan worden ingegaan op het gegeven dat seksualiteit, in de zin van gemeenschap, alleen voor de heilige staat van het huwelijk is bedoeld. Allerlei vragen rond omgaan met seksualiteit, ook in het alleen-zijn, kunnen worden besproken.

In huwelijks gesprekken met degenen die voornemens zijn om te trouwen, kan het huwelijks onderricht met meer persoonlijke aandacht worden gegeven. Zij kunnen – in de toespitsing van het onderricht op hun persoonlijke situatie – veel hebben aan wat hun wordt aangereikt.

De meeste aandacht voor huwelijk en huwelijksvragen kan er zijn als een huwelijks cursus wordt gegeven. Van hen die willen trouwen en die hun huwelijk graag willen laten inzegenen, kan gevraagd worden om deze cursus te volgen, vóór of kort na de huwelijksdag.

Door middel van het huwelijks onderricht kunnen degenen die voornemens zijn te gaan trouwen, geholpen worden om zich op een goede en verantwoorde wijze op hun huwelijk voor te bereiden. Die voorbereiding is een belangrijke verantwoordelijkheid die zij ook zelf dragen. Hierbij gaat het erom dat zij zich niet alleen op de dág van het huwelijk maar op het huwelijk zélf voorbereiden.

Wellicht dat ook gedacht zou kunnen worden aan een stukje huwelijksbegeleiding. De betrokken predikant en de betrokken sectie-ouderling zouden na verloop van

tijd één of meer bezoeken kunnen afleggen. Degenen die één jaar of langer getrouwd zijn, zouden eens uitgenodigd kunnen worden om op een avond met elkaar huwelijkservaringen te delen. Er zou ook gedacht kunnen worden aan een ouder echtpaar met een goed huwelijk dat als ‘buddy-echtpaar’ een aantal jaren met een jonggehuwd stel optrekt.

7. Pastoraat en beleid

▪ Algemeen

De verantwoordelijkheid voor het pastorale beleid, ook in zaken van huwelijk en samenwonen, ligt bij de wijkkerkenraad. Daarom kunnen we in het kader van deze brochure slechts in algemene zin daar wat van zeggen.

De wijkkerkenraad zal zich op enig moment geplaatst zien voor de vraag hoe hij het beste pastoraal kan omgaan met situaties waarin het anders gaat dan in de lijn van het voorgaande besloten ligt.

▪ Echtscheiding

Het is altijd heel verdrietig als er een breuk in een huwelijk ontstaat en als deze breuk tot echtscheiding leidt. Hoewel er mooie voorbeelden te geven zijn van huwelijken die door – soms langdurige – pastorale begeleiding ‘gered’ zijn, is het meestal zo dat, als er al een beroep op een pastor wordt gedaan, dit in een veel te laat stadium gebeurt. Bij de huwelijksvoorbereiding hoort dan ook het indringende appél om hulp te zoeken als er sprake is van een vervreemdende ontwikkeling in de huwelijksrelatie.

We willen overigens onderscheid maken tussen *echtscheiding* en *echtbreuk*. Het zevende gebod luidt niet: ‘Gij zult niet echtscheiden’, maar: ‘Gij zult niet echtbreken’. Er is veel echtbreuk in huwelijken van partners die niet gescheiden zijn.

Dit onderscheid kan ons helpen om in het pastoraat echtbreuk niet slechts toe te passen op het moment van de juridische ontbinding van een huwelijk en om niet te focussen op de formele kant van de huwelijksrelatie. Het gaat immers om de vraag of man en vrouw elkaar in Christus liefhebben en of zij elkaar van hieruit in liefde trouw zijn, en niet om de vraag of zij formeel nog getrouwd zijn en in hetzelfde huis samenwonen.

Vragen waar we in dit verband pastoraal mee te maken hebben zijn:

- Mag iemand die gescheiden is deelnemen aan het Heilig Avondmaal?
- Staan wij toe dat iemand die gescheiden is zijn/haar huwelijk laat inzegenen als hij/zij weer trouwt?

Vanuit het onderscheid tussen echtscheiding en echtbreuk kunnen we de vraag met betrekking tot het Heilig Avondmaal ook stellen als een gemeentelid zich schuldig maakt aan echtbreuk maar het echtelijk huis niet verlaat en zondags met zijn/haar partner aan de samenkomsten van de gemeente deelneemt. Maar dan moeten we zeggen dat we pastoraal alleen kunnen reageren op wat ons bekend is. Als iemand gescheiden is, dan heeft de echtbreuk officieel zijn beslag gekregen en kan op dat gegeven en op een eventueel vervolg dat gekozen wordt ook officieel gereageerd worden.

▪ Samenwonen

We beginnen met te zeggen dat het niet allereerst om het probleem van het samenwonen gaat – want ook dat probleem zouden we heel formeel kunnen benaderen –, maar om de vraag hoe degenen

die een relatie met elkaar hebben, omgaan met het bijbelse gegeven van 'één vlees zijn' met elkaar, waarvan seksualiteit één van de aspecten is. Onderzoeken wijzen uit dat het percentage jongeren dat wat dit betreft ongerept het huwelijk ingaat klein is. Dat geldt ook voor kerkelijke jongeren. Maar ook nu zeggen we dat we alleen pastoraal kunnen reageren op wat ons bekend is. Als twee gemeenteleden gaan samenwonen, ontstaat er een situatie waarop officieel gereageerd kan worden.

We zijn ons ervan bewust dat het voor onze jongeren niet eenvoudig is om weerstand te bieden tegen de publieke opinie over samenwonen. Het is moeilijk om ongewoon te vinden wat het grootste deel van je omgeving gewoon vindt. Er moet een gezagsinstantie zijn (voor een christen is dat het Woord van God) waaraan je met heel je hart en leven gehoorzaam wil zijn, wil je de moed hebben om tegen de trend van de tijd in te gaan. Jongeren met verkering die deze moed hebben, hebben heel wat te verantwoorden naar hun omgeving. Het wordt raar gevonden als je al enige tijd verkering hebt en je wil niet gaan samenwonen. Het is uit de tijd als je ervoor kiest om eerst te trouwen. Daar worden opmerkingen over gemaakt en vragen over gesteld. Christenjongeren ontvangen zo overigens een uitnemende gelegenheid om getuigenis te geven van het Evangelie. Christenjongeren die samenwonen hebben zichzelf die gelegenheid ontnomen. Het onderscheid tussen hen en niet-christenjongeren is op dit punt weggefallen, omdat zij zich gevoegd hebben naar het schema van deze wereld. Hierdoor is het 'gij geheel anders' veranderd in 'gij geheel gelijk'.

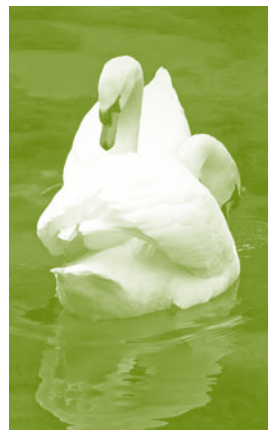
■ Onderscheid

Wij willen in onze pastorale benadering rekening houden met de vraag of wij met gemeenteleden te maken hebben die een gevestigde plaats in het midden van de gemeente hebben of met gemeenteleden die wij op de grens van kerk en wereld ontmoeten, onder wie er zijn die een partner hebben die niet gelovig en niet aanspreekbaar is op grond van het Woord van God. Dit kan betekenen dat pastoraal gezien beslissingen genomen worden die principieel met elkaar in tegenstrijd lijken te zijn, maar die wel verantwoord zijn, omdat het principe gehandhaafd blijft. De situatie van een stel dat belijdenis heeft gedaan en gaat samenwonen is bijvoorbeeld een andere situatie dan van iemand die als buitenkerkelijke is gaan samenwonen en die tot geloof kwam, belijdenis wil doen, aan het Heilig Avondmaal wil deelnemen, maar in deze weg de partner niet naast zich vindt.

Wij hebben de liefde van de Vader, de wijsheid van Christus en het licht van de Heilige Geest nodig om hierin een goede en verantwoorde weg te gaan.

■ Tenslotte

- a. We noemen het belang van pastorale zorg voor hen die om betreffende gemeenteleden heen staan. Zij kunnen met pijn, verdriet en vragen zitten. Hierin hebben zij bijzondere en liefdevolle aandacht en nabijheid nodig.
- b. Om niet het gevaar te lopen van overaccentuering van zonden op het terrein van de seksualiteit, is het goed om steeds te bedenken dat Jezus "vriendelijker" is ten opzichte van mensen die in seksueel opzicht ontspoord zijn (terwijl Hij hen wel oproept om hun zonden los te laten: 'Ga heen en zondig niet meer') dan ten opzichte van mensen die vervuld zijn van eigengerechtigheid ('Ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere mensen...'). Daar mogen wij een voorbeeld aan nemen.

Huwelijk en samenwonen
Huizen, september 2007